

การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ.2525-2540

นางสาว นันดา วีรวิทยานุกูล



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-602-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ANALYSIS OF PORTRAYAL OF WOMEN IN LYRICS OF
THAI COUNTRY SONGS DURING 1982-1997

Miss Nanda Werawittayanukoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-602-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี

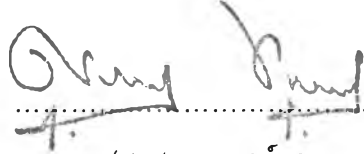
พ.ศ.2525-2540

โดย นางสาว นันดา วีรวิทยานุกูล

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

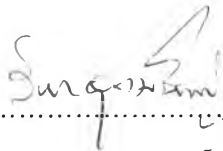
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

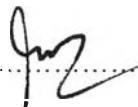
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิภา อุดมฉันท)



.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)



.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

นันทา วีรวิทยานุกูล : การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ.2525-2540
(ANALYSIS OF PORTRAYAL OF WOMEN IN LYRICS OF THAI COUNTRY SONGS DURING
1982-1997)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 262 หน้า. ISBN 974-331-602-7

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ.2525-2540 (2) บทบาทที่สื่อเพลงลูกทุ่งแสดงต่อสังคมไทย จากการนำเสนอภาพของผู้หญิงผ่านเนื้อหาของบทเพลง และ (3) ปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอภาพดังกล่าว โดยในการวิจัยนั้น ได้แบ่งเพลงลูกทุ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงแรกคือ ปี พ.ศ.2525-2535 และช่วงหลังคือ ปี พ.ศ.2536-2540 ในการวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของบทเพลงนั้น ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ทฤษฎีเฟมินิสต์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ส่วนการวิเคราะห์บทบาทของสื่อเพลงลูกทุ่งนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้แนวคิดเรื่องบทบาทของสื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องหลังการนำเสนอภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของบทเพลงนั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลงและผู้บริหารองค์กรผลิตเพลงลูกทุ่ง ประกอบกับการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง โดยใช้ทฤษฎีการทำงานขององค์กรสื่อท่ามกลางปัจจัยแวดล้อม ร่วมกับแนวคิดเรื่องเพลงลูกทุ่ง เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า เพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ.2525-2535) และเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ.2536-2540) มีการนำเสนอภาพของผู้หญิงครบทั้ง 3 ภาพ คือ ภาพของผู้หญิงหัวเก่า, ภาพของผู้หญิงที่กำลังระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่ และภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่ โดยบทเพลงช่วงหลัง จะมีการนำเสนอในทิศทางที่ดีกว่าช่วงแรกทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณลักษณะ กล่าวคือ เพลงลูกทุ่งช่วงหลังจะเสนอภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น และเสนอภาพของผู้หญิงหัวเก่าลดน้อยลง รวมทั้งคุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง ยังมีความใกล้เคียงที่จะเสมอภาคกับผู้ชายมากขึ้นกว่าบทเพลงช่วงแรกอีกด้วย

สำหรับบทบาทของสื่อเพลงลูกทุ่งนั้น เพลงลูกทุ่งช่วงหลังแสดงบทบาทดีกว่าเพลงลูกทุ่งช่วงแรกเช่นกัน กล่าวคือ ในขณะที่เพลงลูกทุ่งช่วงแรกแสดงบทบาทเป็นกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงสังคมเป็นปริมาณเท่ากับบทบาทเป็นตัวดอกย้า แต่บทเพลงช่วงหลังจะแสดงบทบาทเป็นกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงสังคมมากกว่าบทบาทเป็นตัวดอกย้าประมาณหนึ่งเท่าตัว

สำหรับปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของบทเพลงนั้น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพของผู้หญิงมากที่สุดก็คือ ปัจจัยภายในองค์กรด้านผู้บริหารองค์กร รองลงมาคือปัจจัยด้านธรรมชาติของเพลงลูกทุ่ง และปัจจัยภายนอกองค์กรทั้ง 3 ปัจจัยได้แก่ สภาพสังคม คู่แข่ง และความนิยมของผู้รับสาร ส่วนปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กรด้านตัวนักประพันธ์เพลง ทั้งนี้เนื่องจากหลังปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา วงการเพลงลูกทุ่งมีการดำเนินธุรกิจโดยลักษณะอุตสาหกรรมทุนนิยม ส่งผลให้นักประพันธ์เพลง ซึ่งทำงานอยู่ในระบบธุรกิจสื่อ มักถูกผู้บริหารองค์กรเข้าแทรกแซงการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผลงานเพลงมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม และถูกต้องตามความต้องการของตลาด เพื่อผลกำไรทางธุรกิจ

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ นันทา วีรวิทยานุกูล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4085080328 : MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD: WOMEN / THAI COUNTRY SONGS

NANDA WERAWITTAYANUKOON : ANALYSIS OF PORTRAYAL OF WOMEN IN
LYRICS OF THAI COUNTRY SONGS DURING 1982-1997. THESIS ADVISOR :
ASSOC.PROF. KANJANA KAEWTHEP, Ph.D. , 262 pp. ISBN 974-331-602-7

The objective of this research is to study : (1) the portrayal of women in lyrics of Thai country songs during 1982-1997, (2) the roles of Thai country songs in Thai society following the portrayal of women in their lyrics and (3) the factors affecting portrayal of women in lyrics of Thai country songs. In this research, the songs are divided into 2 groups according to the period of time : the songs of 1982-1992 and the songs of 1993-1997. To study the portrayal of women in lyrics of Thai country songs and roles of Thai country songs, data analysis was undertaken through content analysis, based on the feminist theory and the concept of media roles. To study the factors affecting the portrayal of women in lyrics of Thai country songs, data analysis was undertaken through some interviews with composers and organization executives and a study of documents relating to Thai country songs , based on the theory of the media organization in its context and the concepts of Thai country songs.

The results of the research reveal that Thai country songs in both periods portrayed 3 kinds of women : traditional women, modern women and mixed-type women. The portrayal of women improved in the songs during the second period both in terms of quantity and quality. The modern women portrayal was presented at a higher percentage whereas traditional women was presented at a lower percentage in the songs during the second period. In addition, the portrayal of women in the songs during the second period was more nearly equal to men than portrayal of women in the songs during the first period.

The research, moreover, indicates that the roles of Thai country songs also improved in the songs during the second period. The songs during the second period acted as a social change mechanism more than the reinforcer while the songs during the first period acted as a social change mechanism in the same quantity as the reinforcer .

About the factors affecting the portrayal of women in lyrics of Thai country songs, the most crucial factor that affects the portrayal of women is the internal factor involved with organization executives, followed by the factor involved with attributes of Thai country songs and the external factors which include social context, competitors and audience's preference. The least crucial factor is the internal factor involved with composers. From 1977, the Thai country song business has been dominated by capitalism. As a result, the composers working in the business circle are always interfered with by the organization executives both directly and indirectly. They are influenced to compose suitable songs for the social context and the direction of the market.

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนิสิต..... นานดา เรวิตยานุกอน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มแรกที่ผู้วิจัยทำการเลือกหัวข้อทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ วิภา อุตมฉันทน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณเจนภพ จบกระบวนวรรณ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการเรียบเรียงข้อมูล และขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ คุณมณฑิรา เอกสิทธิ์ธารากร ที่สละเวลามาร่วมลงรหัส และขอขอบคุณ คุณสุรศักดิ์ มีวิริยกุล ผู้ที่ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มหาข้อมูลทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ผู้ซึ่งเห็นความสำคัญของการศึกษา และให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้วิจัย จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาสมดังความตั้งใจ

นันทา วีรวิทยานุกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 สมมติฐานการวิจัย.....	8
1.6 นิยามศัพท์.....	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 ทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มเฟมินิสต์.....	11
2.2 แนวคิดเรื่องบทบาทของสื่อ.....	14
2.3 แนวคิดเรื่องเพลงลูกทุ่ง.....	15
2.4 ทฤษฎีกระบวนการทำงานขององค์กรสื่อท่ามกลางปัจจัยแวดล้อม.....	19
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
3.1 ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง.....	31
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3.2 ส่วนที่ 2 การประเมินบทบาทของเพลงลูกทุ่งที่แสดงต่อสังคมไทย จากการนำเสนอภาพของผู้หญิงผ่านเนื้อหาของบทเพลง.....	35
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
3.3 ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องหลังการนำเสนอภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง.....	36
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4 การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ.2525-2540 และบทบาทที่สื่อเพลงลูกทุ่งแสดงต่อสังคมไทย จากการนำเสนอภาพของผู้หญิงผ่านเนื้อหาของบทเพลง.....	40
4.1 ปริมาณภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งทั้ง 2 ช่วงเวลา (ปี พ.ศ.2525-2535 และปี พ.ศ.2536-2540).....	42
- 4.2 คุณลักษณะภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ. 2525-2535).....	45
4.3 แบบแผนการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ. 2525-2535).....	102
4.4 คุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ. 2536-2540).....	106

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
4.5 แบบแผนการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ. 2536-2540).....	166
4.6 บทสรุปเปรียบเทียบภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งทั้ง 2 ช่วงเวลา (ปี พ.ศ.2525- 2535 และปี พ.ศ.2536-2540).....	171
4.7 การวิเคราะห์บทบาทของสื่อเพลงลูกทุ่งที่แสดงต่อสังคมไทย จากการนำเสนอ ภาพของผู้หญิงผ่านเนื้อหาของบทเพลง.....	184
5 การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องหลังการนำเสนอภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง.....	188
5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านธรรมชาติของเพลงลูกทุ่งที่ส่งผลต่อภาพของผู้หญิง ในเนื้อหาของบทเพลง.....	188
5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรเพลงลูกทุ่งที่ส่งผลต่อภาพของผู้หญิง ในบทเพลง.....	195
5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กรเพลงลูกทุ่งที่ส่งผลต่อภาพของผู้หญิง ในบทเพลง.....	229
6 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	245
รายการอ้างอิง.....	257
ประวัติผู้วิจัย.....	262

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงปริมาณภาพของผู้หญิงแบบต่าง ๆ ในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ช่วงแรก (ปี พ.ศ.2525-2535).....	42
2 ตารางแสดงปริมาณภาพของผู้หญิงแบบต่าง ๆ ในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ช่วงหลัง (ปี พ.ศ.2536-2540).....	44
3 ตารางสรุปคุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ.2525-2535).....	46
3.1 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงหัวเก่าในเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (2525-2535).....	48
3.2 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงที่กำลังระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิง หัวสมัยใหม่ในเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (2525-2535).....	63
3.3 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงหัวสมัยใหม่ในเพลงลูกทุ่ง ช่วงแรก (2525-2535).....	81
4 ตารางสรุปคุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ.2536-2540).....	107
4.1 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงหัวเก่าในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (2536-2540).....	109
4.2 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงที่กำลังระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่ ในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (2536-2540).....	121
4.3 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้หญิงหัวสมัยใหม่ในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (2536-2540).....	142
5 แสดงแบบแผนการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในช่วงปี พ.ศ.2525-2540.....	180
6 แสดงบทบาทของเพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ.2525-2535).....	185
7 แสดงบทบาทของเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ.2536-2540).....	186